

ANNA AJATUKSILLE AIKAA

Bodil Jönsson on koonnut käsityksensä ajasta yksiin kansiin. Julkisuuksessa kiireen ja ajanhallinnan teemat ovat lyöneet itsensä läpi mitä erilaisimmissa keskusteluyhteyksissä. Yhtäältä ne liitetään tehokkuuteen ja ne ovat näin myönteisiä asioita. Toisaalta kiireestä kannetaan huolta. Ajankohtaisin aihe taitaa olla se kova hinta, jota pikkulapset maksavat vanhempiensa pitkistä työpäivistä ja vaativista ptkätyösuhteista. Yhä useammista päiväkodeista on tullut myös ilta- ja yökoteja. Se, mihin suuntaan mennään, kun mennään kotiin, saattaa jäädä hämäräksi joillekin pienokaisille. Kiireessä päiväkodin ja oikean kodin merkitykset voivat sekoittua.

Bodil Jönsson työskentelee professorina Lundin teknillisessä korkeakoulussa. Hän kertoo kirjansa ”10 ajatusta ajasta” alkulehdillä, että teos perustuu niihin lukuisiin kirjeisiin, keskusteluihin, julkaistuihin teksteihin ja esitelmiin, joita hän on ajasta pitänyt. Aika on pohdittanut häntä viimeksi kuluneiden 20 vuoden ajan. Aika ei ole Jönssonin mukaan asia, josta saisi otteen ja pääsisi selvyteen helposti. Sitä on käsiteltävä koko elämän ajan. Kirjaa lukiessa käy selväksi myös se, että välillä ajan pitää antaa olla rauhassa. Jokainen voi miettiä tätä kohdallaan, kun yrittää vastata kysymyksen: Mihin ajattelit käyttävä sen ajan, jonka olet säästänyt kiirehtiessä?

Jönssonin suhde ajan hallintaan perustuu neliaskelmaisen portaikon malliin. Jotta ihminen voisi kavuta edes ensimmäiselle askelmalle, on hänen osattava käsitellä aikaa myön-

teisenä asiana. ”On niin vähän aikaa”, ”en millään ehdi” ja ”aina on kiire” ovat ajatuksia, jotka pitää siis unohtaa. Toisella askelmalla ihminen on jo keksinyt järjestelmällisiä tapoja pohtia omaa aikaansa ja käyttää sitä. Kolmannella askelmalla hän on oppinut kuvailemaan omia aikaan liittyviä ajatuksiaan ja elämään täysipainoisesti ajan taukoamattomassa kulussa. Hän on siis noussut omille olkapäilleen, kuten Jönsson kuvaa, ja oppinut tähyämään oman aikansa yhteen ja toiseen suuntaan hätäntymättä. Viimeisellä askelmalla ihminen voi verrata omia ajankäytön metodejaan toisten vastaaviin, jotka voivat myös olla mahdollisia. Jönsson myöntää, että luonnollisesti erilaiset elämäntilanteen muutokset, kuten työpaikan vaihdos tai lasten päivähoitojärjestelyjen muutos, voivat nyrjättää tyynen aikasuhteen pois paikoiltaan ja ihminen palaa vanhaan kiireeseen, antaa sille periksi.

”10 ajatusta ajasta” toimii matriisina, jossa voi tarkastella toisen toimimisen taitojaan. Omaa kiirettään voi viipaloida hallittaviin osiin ja järjestellä kiireettömyydeksi. Omaa elämäänsä voi tarkastella silmälasein, jotka antavat ajalle myönteisiä sävyjä. Samalla ehtimisten oravanpyörästä voi ottaa tämän luku-kokemuksen kestävän sapatin. Näin on siksi, että kirja on mukavasti kirjoitettu. Ulkoasultaankin se on kaunis. Kannessa on mustavalkokuva juonikkaista vanhan ihmisen kasvoista. Kasvoilla on virnuileva, mutta viisas katse. Juonteet assosioivat ajan moniin kerroksiin.

Pohdin muutamia Jönssonin te-

kemiä huomioita. Ensinnäkin Jönsson ehdottaa aikalaisen ottamista, kiireen katkaisemista tauoilla. Tämä on tärkeää sen vuoksi, että aika menee itsessään nopeasti ja jos tunne ajasta on kiire, on tempo kaksikertainen. Joskus olisi hyvä pitkästyä ja antaa ajastusten vanheta, jotta niitä ehtii työstää myös alitajunnassa. Jatkuva tehtävästä uuteen siirtymisen voi tehdä elämästä toisiaan seuraavien käynnistys- ja jarrutusvaiheiden jatkumon, jolloin varsinaiselle tekemiselle jää vain vähän tilaa. Ongelmaksi voi muodostua myös se, että ihminen oppii priorisoimaan aina sen, mikä on helppoa ja nopeaa, eikä sitä, mikä voisi ajan mittaan olla tärkeää. Viisas neuvo, mutta esimerkiksi ptkätyösuhteiden ja Jönssonin peräänkuuluttaman sulatteluvaiheen yhdistäminen saattaa olla hankala yhtälö toteutettavaksi. Työprojektit ovat lyhyitä ja usein vanhan päättäminen ja uuden aloittaminen leikkaavat toisiaan.

Pysähtyneisyyden ja liikkeen voi nähdä myös ihmisen kahtena luonnollisena olemisen tapana. Jönsson kuvaa, että ihminen, joka istuu kanssasi leirinuotiolla, on vain osittain sama henkilö kuin se, joka kiirehtii kaupungin liikenneluuhkassa. Dynaamisten ominaisuuksien näkeminen on kuin tapaisi aivan uuden ihmisen. Tästä voinee päätellä, että taukoja pitävä ihminen taitaa olla taitavampi itsensä hallitsija. Hän on löytänyt sekä staattisen että liikkuvan puolensa. Nykyään on helppo huomata, kuinka monet pyrkivät tällaiseen kokonaisvaltaisuuteen. Esimerkiksi erilaisten joogamuotojen harrastaminen on li-

sääntynyt huomattavasti. Hiljenty-
misestä ja itseen keskittymisestä
haetaan uudenlaista vahvuutta, jos-
kin usein juuri sen vuoksi, että dy-
naaminen minä olisi aikaisempaa teh-
okkaampi. Asuuko siis staattisen
minän sisällä tarkoitushakuisuus, jo-
ka alistaa hiljaisuudenkin dynaami-
sille pyrkimyksille? Näinhän se var-
masti monen kohdalla on. Liikkeen
ja hiljaisuuden muodostama koko-
naisuus ei olekaan harmoninen,
vaan tae siitä, että elämässä on jän-
nitettä, kumpikin ääripää, ”bisnes ja
jooga”, on hallinnassa.

Jönsson kirjoittaa, että koettu,
henkilökohtainen aika on tärkeintä
ihmisille itselleen. Kellonajan voi
ajatella sen vastakohdaksi ja kellon
kojeeksi, joka mittaa ajan kulutusta.
Monien muiden tavoin Jönsson on
kokenut vapaavyöhykkeiksi junat,
joissa matkustaessaan saattoi olla
rauhassa omassa äänitilassaan. Sit-
ten tulivat kännykät. Matkustajat
pääsivät osallisiksi toistensa työneu-
votteluista, kauppaostoksista ja per-
heriidoista. Kännykkäpuhelut louk-
kasivat Jönssonin mukaan henkilö-
kohtaista aikaa. Myöhemmin asia
korjautui ja nykyään Ruotsin rauta-
teillä kulkee kännykättömiä junan-
vaunuja. Jönsson kuvaa niitä suojel-
luiksi keitaiksi, joissa koetun ajan
tunne voi kehittyä ja vahvistua.

Teknologian kehitys on vaikutta-
nut aikaan monin tavoin. Usein aja-
tellaan, että ennen asiat olivat pa-

remmin, ne olivat jollain tavalla ai-
dompia, inhimillisempiä ja yksin-
kertaisempia. Uusi teknologia on
monissa muodoissaan merkinnyt
elämän- ja ajattelutapojen muutos-
ta. Muutos ei ole näkynyt ainoas-
taan siinä, että ihmisten on täyty-
nyt opetella uusien kojeiden käyt-
töohjeet, vaan myös siinä, että hei-
dän on pitänyt ruveta ajattelemaan
toisin. Juuri kännyköiden yleistymi-
nen on merkinnyt aivan uudenlais-
ta suhdetta tässä ja läsnä olemiseen.
Yhtäältä aikaisemmin merkitykset-
tömistä paikoista tulee merkityksel-
lisiä, kun soitat ”tästä”, ja toisaalta
olet aina toisen tavoitettavissa läsnä,
kun kännykkäsi on päällä. Tässä ja
läsnä olemisen hallinnan taito on
taitoa sulkea kännykkä silloin, kun
siltä tuntuu.

Ajan, hiljaisuuden, äänen ja liik-
keen suhteet ovat langanpätkiä, jois-
ta Jönsson punoo ajatuksiaan. Yksi
niistä koskettaa vanhusta ja yksinäi-
syyttä. Jönsson viittaa ruotsalaiseen
tutkielmaan ja kysyy, kaipaavatko
vanhukset kyläilijöitä. Tutkielman
mukaan kaikki vanhukset eivät ehkä
haluakaan monia vieraita, vaan he
haluavat pitää yksinäisyytensä, hil-
jaisuutensa ja rauhansa voidakseen
ajatella elämäänsä. Mutta koska
pelkkä ajatteleva ei ole legitiimiä,
on televisiosta tullut hyvä alibi.
Sen voi aukaista, vaipua puolihor-
rokseen ja ajatella katsomisen lo-
massa omia ajatuksiaan. Onko näin?

Olisiko televisiosta tullut keino pi-
tää henkilökohtainen aika itsellä.
Usein tuntuu, että vanhat ihmiset
elvyttäisivät mieluummin kyläilyn
perinnettä. Tästä kertovat myös mon-
et tutkimukset, joiden mukaan koti-
palvelun työntekijät ja muut koti-
in palveluja vievät ammattilaiset
koetaan odotetuiksi vieraiksi. Hei-
dän kanssaan halutaan juoda kahvit
ja jutella. Ja voihan television mer-
kitys olla myös läsnäolon tunne,
tunne muista ihmisistä, heidän ko-
kemuksistaan ja elämästään.

Yhteenvetoa ei Jönssonin aika-
ajatuksista voi tehdä. Aikaa voi ke-
lata yhä uudestaan edestakaisin. Jo-
tain voi oppia ja jonkin pohtimista
jatkaa edelleen omassa elämässään.
Kirjaa voi suositella kaikille, jotka
ovat kiinnostuneita kiireestä ja siitä,
miksi niin työelämän kuin vapaa-
ajankin kiirettä piderään tavoiteltu-
na asiana, yhtenä ihmisen arvon
mittana. Kirja on piristävä vaihto-
ehto ajan- ja elämänhallinnan op-
paiden joukossa. Se ei pakota, vaan
antaa ajattelunaiheita.

ANNE KAINLAURI

BODIL JÖNSSON

10 AJATUSTA AJASTA

HÄMEENLINNA: TAMMI, 2000

151 s.

HIDASTA JA NOPEAA TIEDOTUSTUTKIMUSTA

Joskus 1980-luvulla tapasin Helsin-
gissä Klaus Mäkelän, hyvin etevän
yhteiskuntatieteilijän, joka jaksaa
seurata eri alojen kehitystä yli oman
oppiaineensa. Hän katsoi minuun

hiukan surullisena ja sanoi: ”Aina
kun te Tampereella aloitatte uuden
tutkimuksen, te panette päälle suu-
rimman koneen.”

En voinut muuta kuin myöntää

hänen olevan oikeassa. Tuon ajan ta-
voitteisiin kuului jopa tiedotusopin
muuntaminen ”yleiseksi yhteiskun-
tatieteeksi”, jonka alle muut alan tie-
teet asettuisivat. Yritys ei eufemisti-